

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 14
van **JOHAN DANEN**
datum: 11 oktober 2019

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Ondergrondse drinkwaterreserves Limburg - Mogelijke bedreiging door opstijgend mijnwater

Op 21 november 2017 heb ik de toenmalige minister van Omgeving, Natuur en Landbouw bevraagd over de bedreiging van de Limburgse drinkwaterreserves door opstijgend mijnwater (schriftelijke vraag nr. 129 van). Deze vraag kwam er naar aanleiding van de onrust die in Nederlands-Limburg was ontstaan over de mogelijk vervuiling van de drinkwaterlagen door het stijgende mijnwater. Sinds 1974 wordt in Nederland geen mijnwater meer weggepompt waardoor het mijnwater jaarlijks stijgt.

Het Nederlandse Ministerie van Economische Zaken startte in 2014 een onderzoek naar de 'Na-ijlende gevolgen steenkoolwinning Zuid-Limburg'. Uit dit onderzoek bleek dat er niet onmiddellijk sprake was van directe veiligheidsrisico's die te maken hebben met de mijnbouw en het opstijgende mijnwater. Het rapport wees er wel op dat er door het stijgende mijnwater in een deel van het mijngebied, de voormalige Emmaconcessie, op termijn een situatie kan ontstaan dat het opstijgende mijnwater infiltreert in de watervoerende lagen, wat negatieve gevolgen heeft voor de kwaliteit van het water uit deze watervoerende lagen.

Sinds eind 2018 werden in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken in de vroegere mijnstreek in Zuid-Limburg zeven meetpunten geplaatst om de stijging van het mijnwater te meten en om na te gaan wat de invloed van dat mijnwater is op het grondwater. De eerste resultaten zouden sinds medio 2019 beschikbaar moeten zijn.

In het antwoord op mijn schriftelijke vraag van 21 november 2017 liet de toenmalige minister weten dat ook de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) gestart was met een verkennende analyse van de potentiële verontreiniging van het mijnwater, van het al dan niet opstijgen van dat mijnwater en van de potentiële bedreiging van de bovenliggende watervoerende lagen (en betrokken grondwaterlichamen) en drinkwaterreserves. Voor deze analyse was de steun van de Limburgse Reconversie maatschappij (LRM) onontbeerlijk. Op basis van deze inventarisatie en de informatie uit het Nederlandse onderzoek zou daarna een risicoanalyse uitgevoerd kunnen worden en, indien nodig, een plan van aanpak voor meer diepgaand onderzoek worden opgesteld.

1. a) Wat is de stand van zaken van de analyse die de VMM zou uitvoeren? Wat zijn de resultaten?
- b) Welke gevolgen worden gegeven aan deze meetresultaten?
- c) Werd een risicoanalyse uitgevoerd naar aanleiding van deze analyseresultaten?

- d) Wat was het resultaat van deze risicoanalyse? Welke maatregelen werden genomen n.a.v. deze risicoanalyse?
- 2. De eerste resultaten van de zeven meetpunten in het Nederlandse Zuid-Limburg zouden sinds medio 2019 bekend moeten zijn.
 - a) Werd de minister op de hoogte gebracht of is ze op de hoogte van deze meetresultaten? Zo neen, zal ze deze resultaten opvragen?
 - b) Wat waren de meetresultaten?
 - c) Welke conclusies kunnen uit deze eerste meetresultaten getrokken worden?

ANTWOORD

op vraag nr. 14 van 11 oktober 2019

van **JOHAN DANEN**

1. a) De VMM heeft een analyse uitgevoerd in samenwerking met aan Vlaamse zijde het departement Omgeving, LRM en De Watergroep en aan Nederlandse zijde de Nederlandse provincie Limburg en Witteveen en Bos.

Op basis van de argumenten beschreven onder 1b veronderstellen we dat er net als in Nederland (onderzoek 2016) ook in Vlaanderen momenteel geen directe veiligheidsrisico's zijn en ook geen dreiging van grondwatervervuiling. Het lijkt voldoende om de monitoringsresultaten voor de opvolging van de grondwaterkwantiteit en -kwaliteit van de Nederlandse site mee op te volgen. Pas als uit het onderzoek in Nederland blijkt dat het risico in Vlaanderen toeneemt, is een actievere opvolging van de Vlaamse site nodig. De Vlaamse mijnen liggen o.a. dieper en zijn langer actief gebleven dan de Nederlandse mijnen, waardoor verwacht wordt dat potentiële problemen in Vlaanderen pas later gaan spelen.

- b) Zoals reeds vorig jaar aangegeven meet de VMM in de regio van de mijnverzakkingsgebieden de kwaliteit van het grondwater op de meetpunten van het primair grondwatermeetnet. Dit meetnet is ontwikkeld voor het meten van regionale tendensen en niet om specifiek de lokale interactie tussen de mijnen en de bovenliggende aquifers te monitoren. Sowieso is het dieptebereik van de aquifers die de VMM conform de Kaderrichtlijn Water beschermt en beheert, ondieper dan het voorkomen van de mijngangen: in deze regio is hun scope meestal beperkt tot en met het Krijt Aquifersysteem (HCOV 1100), terwijl de mijngangen zich situeren in het onderliggende Carboon.

De Watergroep heeft in deze regio eveneens in het Krijt Aquifersysteem een winningsput, maar meet geen veranderingen in kwaliteit.

De LRM heeft voor de diepere aquifers geen meetgegevens en volgt in deze context momenteel alleen de freatische bemaling ten behoeve van het drooghouden van de mijnverzakkingsgebieden op.

Op basis van de volgende argumenten besluit de VMM in overleg met de Vlaamse partners dat er ook in Vlaanderen momenteel geen directe veiligheidsrisico's zijn en ook geen dreiging van grondwatervervuiling:

- De mijngangen bevinden zich in Vlaanderen veel dieper dan in Nederland. De interactie tussen grondwater en de mijngangen wordt dus meer gebufferd in Vlaanderen, met andere woorden het vergt veel meer tijd voor mogelijk opstijgend grondwater om de diepten te bereiken die relevant zijn voor watervoorziening.
- Toen de Vlaamse mijnen sloten (later dan in Nederland) zijn de bemalingen van de mijnen stopgezet - vandaag blijft men wel de freatische aquifers bemalen ten behoeve van het drooghouden van de mijnverzakkingsgebieden. Water uit de omliggende watervoerende lagen en vooral uit het bovenliggende Krijt Aquifersysteem stroomde de mijngangen in om de dieper liggende mijngangen (Carboon) en 'opgedroogde' lagen na decennialange bemaling, weer met grondwater te vullen en de watervoerende lagen weer onder druk te zetten. Dit proces is waarschijnlijk nog steeds aan de gang (neerwaarts transport). Zolang het proces van opnieuw onder druk zetten nog niet afgelopen is, is het weinig waarschijnlijk dat mijnwater opstijgt.

- De mijnschachten werden in Vlaanderen na sluiting van de mijnen afgedicht met beton. Lekken zijn natuurlijk mogelijk, maar de grote gaten zijn gedicht.

Uiteraard zal er een uitwisseling zijn tussen het Carboon en het bovenliggende Krijt Aquifersysteem (zoals voor de start van de mijnbouw). Deze uitwisseling zal op sommige plaatsen groter zijn dan voor de start van de mijnbouw, afhankelijk van o.a. de dikte en doorlatendheid van de afzetting tussen de mijngangen en de bovenliggende watervoerende lagen en de eventuele nieuwe gefragmenteerdheid van de afzettingen door mijnactiviteit.

- Er zijn ook natuurlijke breuklijnen in de afzettingen aanwezig waarlangs een opwaarts transport mogelijk is. De Vlaamse mijnen liggen echter buiten de slenkzone waardoor de breukendichtheid er niet zo hoog is als in de Nederlandse site.

- c) Zoals reeds hoger gesteld, volgt de VMM de onderzoeksresultaten van de Nederlandse site mee op. Indien op een bepaald moment uit het onderzoek blijkt dat de veiligheidsrisico's en/of de dreiging voor grondwatervervuiling in Vlaanderen toenemen, dan zal in Vlaanderen een meer actieve opvolging nodig zijn.
- d) Er werd een theoretische risicoanalyse uitgevoerd (in samenwerking met het departement Omgeving, De Watergroep, LRM, de Nederlandse provincie Limburg, Witterveen en Bos) waarvan de resultaten zijn beschreven onder 1b.
- e) Er werd een theoretische risicoanalyse uitgevoerd, de resultaten zijn beschreven onder 1b.

De maatregelen zijn:

- De VMM volgt de resultaten in Nederland en de analyses van de in de buurt liggende drinkwaterwinning van De Watergroep mee op;
- Indien op basis van het Nederlandse onderzoek blijkt dat er indicaties zijn dat het risico op na-ijleffecten door de steenkolenwinning in Vlaanderen groter wordt, is nader onderzoek aangewezen.

2. De resultaten werden door de VMM opgevraagd bij de Nederlandse provincie Limburg: Het grondwatermeetnet is er klaar en ze verwachten de eerste resultaten eind 2019. Een eerste rapportage van de grondwatermonitoringsresultaten en de bodembeweging zal echter pas over een jaar gebeuren.
De VMM wordt op de hoogte gehouden van het onderzoek.